

Protokół

szóstego posiedzenia, drugiej sesji, drugiego peryodu Sejmu galicyjskiego z d. 29. sierpnia 1868. r.

Początek posiedzenia o godzinie 10³/₄ przed południem.

Obecni: Książe Marszałek.

Sekretarze: Tarnowski, Pfeiffer, ks. Barewicz, Szujski.

Posłów obecnych 124.

Ze strony Rządu: c. k. radca Namiestnictwa Bartmański i c. k. starosta powiatowy, Zaleski.

Protokół piątego posiedzenia, odczytany przez sekretarza Pfeiffera bez uwag przyjęty.

Sekretarz Pfeiffer odczytuje dalszy ciąg petycyj do Sejmu wniesionych.

Poseł Smolka wnosi, aby Izba wybrała osobną komisję do ułożenia statutów dla reprezentacyj miejskich.

Poseł Karol Hubicki stawia wniosek, aby projekta statutów miejskich, sejmowi przedłożone, odesłano do komisji konstytucyjnej.

Marszałek poddaje pod głosowanie wniosek posła Hubickiego. Gdy ten upada, utrzymuje się tem samem wniosek Smolki, żądający osobnej komisji do statutów miejskich.

Poseł Boczkowski zawiadamia w imieniu komisji petycyjnej o petycyach odstąpionych komisjom, do których owe petycje treścią swoją należą. Stawia zarazem wniosek, aby petycje odesłać wedle przedmiotów do komisji odnośnych. Wniosek przyjęty.

Sekretarz Pfeiffer odczytuje wniosek posła Puszarza, odnoszący się do reparacyi dróg publicznych, w drodze konkurencyi na gromady zarepartowanych, niemniej do nowo zbudować się mających dróg komunikacyjnych, następującej treści:

„Wniosek odnoszący się do reparacyi dróg publicznych, w drodze konkurencyi na gromady zarepartowanych, niemniej do nowo zakładać się mających dróg komunikacyjnych.

Z głębokiem uszanowaniem podpisany deputowany ośmiela się do Wysokiego Sejmu wniosek następujący, do zakładania dróg publicznych i komunikacyjnych, w drodze repartycji odbyć się mających odnoszący się, zakomunikować.

Przy ogólnej konkurencyi, na gminy w drodze repartycji przy nowem zakładaniu jakoteż i reparacyi dróg publicznych i komunikacyjnych nakładanej, wypadaloby mieć na celu spieszne odbudowanie czyli uskutecznienie takowych, i to w ten sposób:

Jeżeli w jakimś powiecie jednocześnie kilka dróg nowozakładanych budować się ma, i do tej budowli tylko ościenne i przyległe wsie konkurować mają, natenczas budowa takich dróg powoli tylko uskutecznić się da z powodu, że po większej części budowa takich dróg w drodze konkurencyi nie gotówką w pieniądzech, lecz po części materiałem, po części robotą, a to przy biednej klasie włościańskiej, w części gotowemi pieniędzami poparta zostaje, powtóre, że czasami w taką miarę jak daniny do tej konkurencyi się odnoszące wpływają, taką miarą i budowa drogi prowadzoną zostaje, przeczko kilkuletnia czasami zwłoka przy ukończeniu takich dróg się pokazuje — co zaś największą przeszkodę czyni, jest brak funduszów, gdyż często odleglejsze wsie i zamożniejsze, od konkurencyi podobnych dróg uwolnieni zostają. Z powodów takich zostają wsie bliskoległe całkiem wyteżone, zwłaszcza że takowe tak dobrze

jak i inne odleglejsze wsie także ciężary publiczne, jako to: podatki, wykupno, dotacje do szkół itp. ponosić muszą. Z tych to przyczyn zostają bliskoległe gromady w bycie materyalnym raptownie uszczuplone, i mamy przypadki, że niejeden gospodarz, przyciśniony domowem nieszczęściem, całkiem zrujnowany został, sprzedawszy na pokrycie nań nałożonej kwoty pieniężnej swą chudobę.

W miarę takiego postępowania rzadko da się cel osiągnąć, i budowla takiej drogi lata się przeciąga. Obecnie w pilzniańskim powiecie są dwie drogi w drodze takiej konkurencyi uskutecznić się mające.

Spieszniejsze uskutecznienie takiej budowy dałoby się w ten sposób osiągnąć, gdyby nie równocześnie z dwoma lub więcej w drodze konkurencyi odbudować się mającemi drogami postępowano, tj. w jednym powiecie, tylko pierwaj do jednej się wzięto, dostateczną repartycję rozpisano i ściągnięto, i to nie w różnorodnych daninach, tylko tak od dworów, jakoteż i od gromad li tylko w gotowiznie, i żeby do takiej drogi w jednym powiecie odbudować się mającej, nietylko ościenne dwory i gromady, lecz wszystkie posiadłości całego powiatu konkurowały równocześnie, przez co uskutecznienie takiej drogi w jednym roku osiągnąć można, a biedniejszym gospodarzom sposób do zarobkowania by podano.

Na taki sposób wszystkie gminy ponosiłyby zarówno ciężary w jednym powiecie, i uskutecznienie takiej drogi swój rychły i spieszny cel by osiągnęło.

Dopiero po ukończeniu jednej drogi, wypadałoby do budowy drugiej przystąpić, i cel by rychłej osiągnięty został? Czy nie korzystniej dla gmin i dobra publicznego ukończyć dwie drogi w taki sposób we dwóch lub w trzech latach, niżeli jednocześnie budowę kilku dróg rozpocząć, lata przeciągać i użytku odpowiedniego nie osiągnąć, — bo czy nie lepiej i nie korzystniej używać jednej ukończonej drogi, aniżeli kilku zaczętych i nieukończonych dróg?

Dodatkowo. „Nakoniec dla budowy gościńca z Dębicy na Pustynię, Brzeźnicę, Pustków, Rzemień przez Mielec aż do Nadbrzezia nadwiślańskiego, ofiarował Wysoki Wydział krajowy subwencyę 7.000 złr. w. a.; — $\frac{3}{4}$ mili tego gościńca jest dopiero wyrównane, kamienie wystawione w kupkach, lecz jeszcze nie rozsypane, resztę dopiero w lesie brzeznickim rozwożą w górę, lecz funduszu na materyał brakło, — przeto Wysoki Sejm zechce tę sprawę poprzeć, i do dalszego funduszu się przychylić.“

Wniosek dostatecznie poparty odesłany do druku.

Z kolei odczytuje sekretarz Pfeiffer wniosek posła Oktawa Pietruskiego, poparty dostatecznie podpisami, następującej treści:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić ustawę następującej treści:

1. na wszechnicach lwowskiej i krakowskiej mają być zaprowadzone wykłady polskie dla wszystkich przedmiotów prawniczych i politycznych;

2. z wszystkich przedmiotów, wykładanych w języku polskim, dozwolonem jest składanie examinów rządowych w tymże języku;

3. język polski może być językiem examinacyjnym także przy examinach ścisłych (rygorozach).“

Następuje odczytanie wniosku posła Oktawa Pietruskiego, względem petycyi do Najjaśniejszego Pana, brzmiącej jak następuje:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić petycyę do Najjaśniejszego Pana, ażeby

1. na wszechnicach lwowskiej i krakowskiej dla nauk prawniczych i politycznych, w polskim języku wykładanych, stałe katedry profesorów zwyczajnych systemizowane były;

2. profesorom nadzwyczajnym, wykładającym na wydziale prawniczym lwowskim w języku polskim, przyznane były prawa i emolumenta profesorów zwyczajnych, a zatem utworzone na wszechnicy lwowskiej trzy katedry z wykładem polskim, na stałe katedry profesorów zwyczajnych zmienione zostały.“

Sekretarz Pfeiffer odczytuje wniosek posła Starowiejskiego następującej treści:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę:

Ustawa dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, ustanawiająca termin, od którego spory w sprawach wykupna i regulacyi ciężarów gruntowych, mają być sądzone przez c. k. sądy cywilne.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Megó Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zmieniając postanowienia §. 10. patentu z dnia 5. lipca 1855. rozporządzam:

Wszelkie spory w sprawie wykupna i regulacji gruntowych dotyczące, wyrażone w ustępach a). f) §. 7. patentu z dnia 5. lipca 1853. punktów, i pochodzące z pretensyj zameldowanych pod dniem 30. czerwca 1869., sądzone być mają przez c. k. sądy cywilne według ustaw kodexu cywilnego, sprawy zaś dotyczące samego wykupna lub regulacji przyznanych w drodze sądowej służebnictw, pozostają i nadal przy organach ustanowionych dla spraw wykupu i regulacji ciężarów gruntowych.

Sekretarz Pfeiffer odczytuje złożoną do łaski marszałkowskiej interpelację posła Kozłowskiego w sprawie regulacji rzek, a następnie interpelację posła Czerkawskiego do Wydziału krajowego, czyli tenże w bieżącej kadencji przedłoży Wysokiemu Sejmowi wnioski do uchwał o języku wykładowym polskim i ruskim w uniwersytecie lwowskim.

Komisarz rządowy Bartmański zapowiada imieniem Rządu, poseł Oktaw Pietruski imieniem Wydziału krajowego spieszną odpowiedź na odnośne interpelacje.

J. O. Marszałek podaje do wiadomości, że Wysoki Rząd przedłożył Izbie budżet funduszu indemnizacyjnego krajowego na rok 1869.

Poseł Kraiński stawia wniosek, aby przedłożony budżet odesłać do komisji budżetowej. Poseł Grocholski aby nie przesądzając prawa umotywowania wniosku, wedle regulaminu rządowym komisarzom służącego, postawić budżet na porządku dziennym przyszłego posiedzenia.

Gdy wniosek posła Kraińskiego upadł, utrzymał się tem samem wniosek posła Grocholskiego.

Sekretarz Pfeiffer donosi o ukonstytuowaniu się komisji do wniosku rządowego o dzielności gruntów. Przewodniczącym został poseł L. Skrzyński, sprawozdawcą M. Kabat, sekretarzem C. Haller.

Przechodząc do porządku dziennego, daje Marszałek głos p. Oktawowi Pietruskiemu jako sprawozdawcy wniosku Wydziału krajowego o seminariach nauczycielskich.

Izba odseła wniosek bez czytania do komisji edukacyjnej.

Wnioski posła Krzeczunowicza, o wyborze Marszałka i nietykalności posłów, odesłane na żądanie wnioskodawcy do komisji konstytucyjnej.

Marszałek wzywa do wyboru 9 członków komisji propinacyjnej, przeznaczając na skrutatorów posłów: Kamińskiego, Seidlera, Ławrowskiego, Koczyńskiego, Jakóbika, Popiela, ks. Dietricha, Stugliha, Kabata, Czartoryskiego Jerzego, Hönigsmanna, Fichausera.

Poseł Kamiński sprawozdaje z skrutynium komisji propinacyjnej. Głosujących było 117, absolutną większość stanowi liczba 59. Otrzymali: Gross 93, Wężyk 83, Skrzyński 79, Kamiński 77, Hubicki 75, ks. arcybiskup Litwinowicz 65.

Następuje wybór trzech członków uzupełniających, przy powtórnym głosowaniu liczba głosujących wynosi 116. absolutna większość 59. Otrzymali: Tomuś 77, Zbyszewski 75 głosów.

Marszałek wzywa do ściślejszego wyboru jednego członka z pomiędzy dwóch najwięcej głosów mających. Głosujących tylko 113, większość 57, obranym został hr. Badeni mający głosów 69.

Z porządku dziennego przychodzi do wyboru komisji do wniosków pp. Smolki i Zyblikiewicza. Na skrutatorów przeznacza Marszałek posłów: Gnoińskiego Michała, Kosińskiego, Boczkowskiego, Janowskiego, Horodyskiego, hr. Miera, Sawczyńskiego, Szuszkiewicza, Oskarda, Szumańczowskiego, Hallera, ks. Krasickiego.

Poseł Boczkowski donosi o rezultacie wyborów, głosujących 115, absolutna większość 58. Obrani: Zyblikiewicz 114, Ziemiałkowski 75, Smolka 74, Grocholski 62.

Marszałek używa do wyboru 5 członków, uzupełniających komisję. Poseł Boczkowski donosi o rezultacie ponownego wyboru. Głosujących było 118, absolutna większość 60, poseł Czerkawski otrzymał głosów 76.

Zarządza zatem Marszałek ściślejszy wybór czterech uzupełniających członków komisji z pomiędzy ośmiu najwięcej głosów mających.

Poseł Boczkowski ogłasza rezultat ściślejszego wyboru. Głosujących było 93, absolutna większość 47. Wybrani: Pietruski głosów 55, Wolny 55, Ławrowski 51, Chrzanowski 50.

Komisja propinacyjna donosi, że prezesem swoim obrała ks. arcybiskupa Litwinowicza, wiceprezesem, hr. Badeniego, Sekretarzem Ignacego Kamińskiego, a wybór sprawozdawcy na później odłożyła.

Marszałek zapowiada przyszłe posiedzenie na środę, dnia 2. września, z następującym porządkiem dziennym:

1. Pierwsze czytanie wniosku ks. Stępka, o komisji dla spraw katastralnych.
2. Sprawozdanie komisji dla ustawy o języku.
3. Drugie czytanie wniosku Wydziału krajowego, o asekuracji majątków naczelników gmin.
4. Sprawozdanie komisji petycyjnej.
5. Wybór komisji dla Statutów miejskich.

Posiedzenie zamknięte o godzinie 3¹/₂.

Leon książę Sapieha.

Sekretarz:
J. Szujski.

Sekretarz:
ks. Barewicz.

Dalszy ciąg petycyj

wniesionych do Sejmu do dnia 29. sierpnia 1868.

- 46) Rada powiatowa w Rohatynie przez posła hr. Badeniego o zmianę w ustawie gminnej i o Reprezentacji powiatowej.
- 47) Taż Rada przez posła hr. Badeniego o zmianę art. 5. ustawy o funduszu zapasowym parafialnym.
- 48) Zwierzchność gminy miasta Pilzna przez posła Dr. Rutowskiego o zniesienie konsensów nadanych wbrew prawa propinacyjnego na wyszynk słodzonych napojów spirytusowych.
- 49) Wydział powiatowy w Pilźnie przez posła Dr. Rutowskiego o wypłatę dotacyi nauczycielom szkół ludowych przez kasę Wydziału powiatowego.
- 50) Rada powiatowa w Stanisławowie przez posła Jabłonowskiego z projektem ustawy do zaprowadzenia ksiąg hipotecznych.
- 51) Taż Rada powiatowa przez posła Jabłonowskiego o potrzebie zmiany §. 96. ustawy gminnej.
- 52) Taż Rada powiatowa przez posła Jabłonowskiego o utrzymanie Rady szkolnej i szkół ludowych i średnich w zasadach autonomicznych.
- 53) Taż Rada powiatowa przez posła Jabłonowskiego o potrzebie asekurowania budynków zwierzchności gminnej.
- 54) Taż Rada powiatowa przez posła Jabłonowskiego względem wynagrodzenia nauczycieli szkół ludowych i wypłacania ich dotacyi przez kasy Wydziałów powiatowych.
- 55) Taż Rada powiatowa przez posła Jabłonowskiego względem zastępywania przeszkodzonego prezesa i jego zastępcę na posiedzeniach Wydziału powiatowego przez członka Wydziału powiatowego.
- 56) Taż Rada powiatowa przez posła Jabłonowskiego względem składania kar pieniężnych na członków zwierzchności gminnej nakładanych do kasy Wydziału powiatowego.
- 57) Nauczyciele szkół ludowych okręgu Wieleckiego przez posła Sawczyńskiego o polepszenie bytu materialnego i oznaczenia ich stanowiska.
- 58) Domański Alojzy b. więzień polityczny przez posła Popiela o posadę przy jakim urzędzie krajowym lub o wsparcie.
- 59) Gmina miasteczka Toporowa przez posła Hubickiego, o zapomogę bezzwrotną, tudzież pożyczkę z funduszu zapomogi celem odbudowania pogorzałych domów.
- 60) Pierozek Tomasz w Dukli, przez posła ks. Dittricha, użala się na bezskuteczne skargi przeciw Janowi Ciechanowiczowi, naczelnikowi gminy w Dukli do władz autonomicznych wniesione.
- 61) Wydział powiatowy w Myślnicach, przez p. Zborowskiego o zmianę ustawy gminnej, ordynacyi wyborczej, gminnej, o reprezentacyi powiatowej i ordynacyi wyborczej powiatowej.
- 62) Tenże Wydział powiatowy przez posła Zborowskiego o zaprowadzenie ksiąg hipotecznych.
- 63) Tenże Wydział powiatowy przez posła Zborowskiego wnosi, aby nauczyciele szkół wiejskich pobierali płace za pośrednictwem Wydziałów powiatowych.

64) Tenże Wydział powiatowy przez posła Zborowskiego o zaprowadzenie języka polskiego, jako wykładowego w obudwóch uniwersytetach w kraju.

65) Tenże Wydział powiatowy przez posła Zborowskiego o utrzymanie Rady szkolnej w autonomicznych zasadach

66) Tenże Wydział powiatowy przez posła Zborowskiego, o zarządzenie, aby urzędy pocztowe i zakłady kolei żelaznych używały języka krajowego.

67) Tenże Wydział powiatowy, przez posła Zborowskiego przedkłada wniosek w sprawie bezpieczeństwa publicznego.

68) Tenże Wydział powiatowy przez posła Zborowskiego o uwolnienie kraju na ten rok od opłaty dodatku krajowego do podatku gruntowego.

69) Asesorowie radni i obywatele miasta Podgórze przez posła St. Tarnowskiego o odwołanie z Podgórze ekspedytury Policji krakowskiej.